

Wij verroerden geen zier, bleven onverschillig staan praten met de werklieden, maar 'k vraag u of we zijlings uitkeken naar 't geen in de veranda gebeurde. Tot nu was het de dokter die druk bezig was; onze stukken werden ingezien en achteloos op tafel gegooid en terwijl de overste schijnbaar over onverschillige dingen met den dokter bezig was, nam een bediende de stukken op, vulde ze in en bracht ze terug, waar de kommandant, met 't gebaar van een minister, altijd maar pratend — over 't geval van de fabriekwerkers, vermoed ik — zijne handteekening neerschreef. Viérin gaf mij een deuk in de lenden, trok met de eene helft van zijn gelaat een ondeugende gesp terwijl de andere helft strak-ernstig bleef als een steenen masker. Ik voelde 't op den stond dat we gered waren, maar kon of mocht niet beseffen wat er aan 't gebaar van die handteekening al gelegen was. De dokter zwaaide de papieren en alle drie waren we de straat op.

„En nu breng ik u zelf over de grens,” verklaarde onze redder. 't Werd met zooveel gulle welgezindheid aangeboden, dat er geen plichtpleging of weigeren bij te pas kwam. In gezelschap van onzen vriend wandelden wij den weg op naar Sas-van-Gent. We hadden nog zooveel te bepraten dat we aan de grens gekomen waren eer we 't al wisten. Daar hadden we inderdaad de grenswachter die er stond als een boeman. Voor ons echter niet, want wij hadden niets te vreezen. Met den overmoed van menschen die 't geweten in orde hebben, traden wij erop af met de papieren in de hand. Maar als eenig antwoord, kregen we:

„Hier mag niemand door — order gekregen niemand door te laten”.

Als onze dokter er niet bij geweest was, geloof ik dat we verbluft keerom zouden gemaakt hebben, want 't viel als een steen op ons hart. Maar de dokter was daarmede niet uit zijn lood te slaan.

„'t Handteeken van uwen kommandant is toch wel sterker dan de consigne”, zegde hij, „zie, dat stuk komt hij pas te teekenen. . .”

't Was de soldaat die uit zijn lood geslegen scheen en tegen die redeneering niet op kon. 't Is wellicht de eerste dag dat hij hier wacht houdt, hij is zonder ervaring, heeft niemand om raad te vragen en de Hollandsche wacht, die eenige stappen verder 't spel aanstaart, schijnt er zich niets van aan te trekken. Wat kan de landweerman anders dan den dokter gelijk geven en ons laten gaan?! We zijn dus de laatste en onverwachtste hinderpaal voorbij. Wij houden ons nog op ons respect, gaan zonder omzien als wandelaars, maar in ons oog blinkt er iets dat ik nog gezien heb bij schooljongens die den meester een leelijke streek hebben gelapt. Inhouden nog, want de vrees blijft ons bij dat men ons terugroepen zou of dreigen te schieten en 't duurt vrij lang eer ik gelooven durf dat alle gevaar geweken is en wij op Hollandschen bodem niets meer te vreezen hebben. 't Eerste wat mij invalt is een tuimelboom te maken of op mijn kop te gaan staan met de beenen in de lucht. Wij laten het uit menschelijk opzicht en om ons fatsoen niet te verliezen, maar we weerhouden het toch niet, Viérin en ik, om een flikker te slaan. We vervolgen onzen weg langs de vaart en de dokter brengt ons in het „Café de la Bourse” waar we een schiedam binnen lappen om onze gemoedsaandoeningen neer te spoelen. Het café met zijn belgisch uithangbord ziet er binnen toch echt hollandsch uit — degelijk ingericht, net en we vleien ons in de rieten zeteltjes vóór het breede raam waar wij maar dadelijk gelegenheid hebben verschillende groote dagbladen in te kijken — een echte buitenkans voor mij. 't Doet echter den indruk alsof ik een hoofdstuk uit een roman zou te lezen krijgen waarvan ik den samenhang niet snappen kan. . . . omdat ik de voorgaande hoofdstukken niet gelezen heb. 't Is nu ook het geschikte oogenblik niet en ik voel me niet gestemd me te verdiepen in oorlogsbeschouwingen — ik zal er wel meer gelegenheid toe vinden.

Terwijl we hier zitten krijgen we reeds een